

„Štajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krone, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računam naročnino z ozirom na visokost poštne. Naročnino je plačati naprej. Posamezne števe se prodajajo po 6 v.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje števe 3.

Slava Tebi, ki si nas kmete ljubi!

Kmečki stan, srečen stan!

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastoj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Stev. 35.

V Ptuj v nedeljo dne 30. avgusta 1908.

IX. letnik.

Naš koledar.

Naznanili smo že cenjenim prijateljem in somišljenikom, da izide i letos naš

„Štajerčev kmetijski koledar“.

Glede vsebine bode čisto gotovo lanskega še prekosil. Najboljši gospodarji na spodnjem Štajerskem in Koroškem so nam že obljubili, da bodo sodelovali. Priobčili bomo torej v letošnjem koledarju gospodarske članke prve vrste. Vsakdo bode imel lep dobiček od teh člankov. Kajti danes smo pač vsi v tem na jasnem, da mora i kmet čimveč znati. Edino z znanjem si zamore kmet zboljšati svojo bodočnost. Poleg gospodarskih prinesli bomo v koledarju i druge zanimive, večidel statistične članke. Tako hočemo kmetu in sploh delavnemu ljudstvu pokazati, kako stojte razmere po svetu, kakšni napredek je povsod opazovati, kako se ravno najubožnejše sloje najbolj izkorišča. Za zimske večere bomo prinesli celo vrsto lepih povesti, ki bodo podale zanimive slike iz ljudskega življenja. Nadalje omenimo, da bode obsegal koledar popolni kalendarij, nadalje seznam vseh sejmov na Štajerskem in Koroškem ter v sosednih važnih deželah, noticne listke in poštni ter brzojavni tarif. Preskrbeli smo tudi, da bode koledar lepo okrašen z mnogimi slikami. Vse to bode prinašal naš „kmetijski koledar“. Visokost cene ne bode občutno presegla lanske. Velikost pa bode prekosila lanko in ravno tako bode vsebina še večja ter izbojnejša. Upamo torej, da se bode nahajal v vsaki napredni kmetijski, obrtniški ali delavski hiši

naš koledar.

Teh par vinarjev lahko vsakdo plača! Zato

Šabol no šoštar.

Spisal A. Masten.

Dva soseda, oba želara, sta mela polek druge dece tudi vsaki enega sina, ki sta že v školo hodila. Eden je bil Jožek, drugi pa Dražek. Že je cejt blizi šo, da bi oneja od škole henjala. Te sta se očeta večkrat pogučavala, kaj bo s pajboma. Stüdirati dati bi lepo bilo, dobre glave mata, sta se v školi lahko vüčila, samo ena falenga je, pa znaš še prav velka, penez mama premalo. Paj ti, jaz sem se ravno zmisló, kak so gospod školnik pravili, kaj so ne vsi srečni, ker i stüdirajo, no da je po mestah, ker se vse tak lepo vidi, tüdi dosta, ja še več hüdega, betežnega, siromaškega, no pokvarjenega, kak pri nās na lanti. Če glih v kmetje morete bol zaran stajati, bol žmetno delati, pa ste vse glih v poprek bol srečni no zdravi, kak pa po mestah. Po mestah so kvantiri jako dragi, no vütro se reče najprle v priftošnje poslatati, če pa notri nič ni, pa je joj, kajti kafe pa cüker v hiši ne rase, ke še

pa dobi tudi dobro čitivo, ki služi njemu in njegovi družini.

Prosimo tedaj vse naše somišljenike ter prijatelje, da se čimpreje naročijo na

„Štajerčev kmetijski koledar“.

Posiljal se bode ali proti naprej-plačilu ali pa po poštne povzetju.

Obenem opozarjamo naše trgovce in obrtnike na važnost

inzeratov

v našem koledarju. Inzerati se prav po ceni računijo in kdor je lanko leto inzeriral, ta bode gotovo to tudi letos storil.

Vsi na delo

tedaj za naš kmetijski napredni koledar.

Naš drugi zbor.

Mi gremo naprej! S ponosom izgovorimo lahko to besedo, kajti pretekla nedelja je bila — naš dan.

V veliki dvorani „Vereinshausa“ se je zbralo lepo število zaupnikov. Bili so ljudje, ki so že izkušeni v bojih proti prvaštvu in klerikalstvu in ki se ne pustijo voditi od drugih nagibov, nego od napredne, svobodne misli. In veselje je bilo videti te može, ki so se vedno nevtrudljivo zavzemali za koristi delavnega našega ljudstva.

Prvi zbor iz leta 1907 je bil dokaz, da je v naših vrstah napredek. Ko se je pred 8. leti ustanovil mali, ponižni listič „Štajerc“, pač nikdo ni mislil, da bode to začetek mogočnega novega gibanja, ki edino bi zamoglo premagati temne okove nazadnjaštva. Z malimi močmi in sredstvi se je začelo in delalo in delalo ter želo obilo uspehov. In prvi strankini zbor je že dokazal, da „Štajerc“ ni samo list, temveč stranka, da

pa je obed. No še so rekli oni, ki ja mastno no pavarško življenje gvišno dobro poznajo, da dostakrat kmečka košta, to je: prežgana žüpa pa hrženi al pa kuruzni krüh bol diši, kak po mestah cükrano kafe, no žemla al pa pekovski krüh. Ja, ker i je bogat! Ali malo je bogatih. Če pa je kmet bogat, pa mu gre vüni na deželi skoz bolše, kak v mestu. Kaj pa še je prinas najboljšo, bol kak v mestu, friški lüft, ker i k zdravju jako dobro slüži.

Paj ti, čüješ, gospod školnik bodo prav meli; jaz sem v mojih mladih letah v mestu eno leto za hlapeca slüžio. Jaz sem dostakrat vidio, kaj je tüdi ne vsigdar dobro šlo. Kak sem jaz vidio, resen tam duže spijo no lepši obleč majo, kak mi, pa večkrat jim tüdi kafe necükrano tekne. — Paj ti, moj dragi, glejma rajši, da najna sina rajši doma ostaneta. — Paj znaš, mija sna želara, pa še nama precek dobro gre, če pa bi se najna pejba kakše meštirje poleg navüčila, paj ti, te pa še bi jima bolše šlo kak nama. — Paj ti maš prav, nekaj grünta, no pa še dobra meštirja, takšemo pač

obšega tisočero somišljenikov na Štajerskem in Koroškem, da je javna moč, s katero mora vsakdo računati. Ta prvi strankarski zbor nam je dal mnogo nalog. Najvažnejše delo je bilo, da si ustvarimo armado dobrih in delavnih zaupnikov. Organizacija ne sme biti le prazna beseda, temveč živo truplo.

Ali smo to nalogo izvršili? Lahko trdimo, da smo jo. Veliko dela bo sicer še treba, da se vse izzida, da dobimo v vsaki vasi svojega marljivega zaupnika. Ali temelj za to zaupniško organizacijo smo že položili.

Nedeljski naš strankini zbor je bil dokaz, da napredujemo. Navdušenje za pravično našo stvar je bilo veliko in ni ponehalo.

Zbor je otvoril g. župan Jos. Ornig s prisrčnimi besedami. Za predsednika je bil potem ormužki župan g. Kautzhammer, za zapisnikarja pa g. Murko izvoljen.

Predsednik je odključil zborovanje in pozdravil vse navzoče, zlasti pa tuje goste.

Zapisnikar je potem prečital došla pisma in brzojavke. Oprostili so svojo odsotnost tudi razni državni in deželni poslanci in drugi zaupniki.

Nato je podelil k prvi točki „Poročilo strankinega vodstva“ uredniku gosp. Linhartu besedo. Le ta je v 1 1/2 urnem govoru razjasnil uspehe našega dela od zadnjega strankinega zbora sem. Najprve je poročal o političnem položaju in označil zadnje politične dogodke. Pečal se je zlasti z umetno ustvarjeno „narodno stranko“ celjskih dohtarjev in opisal njeno breznačajnost, ki se kaže zlasti s postopanjem glede hofrata Ploja in farskega kluba v državni zbornici. Potem je podal detaljno poročilo delovanja našega strankinega vodstva. Poročilo je bilo velezanimivo in je sledilo govoru burno odobravanje. Shod je tudi ednoglasno izrazil govorniku kakor strankarskemu vodstvu svojo zahvalo.

nič ne fali. Kaj po leti zemla ne donese, tisto pa si po zimi zaslüži. — Viš ga, prav maš! — Paj sosed čüješ moj Jožek ma veselje k sabolji. — Onti pa ne, paj vidiš, moj Draž pa k šoštariji. Čüješ ti, to de resen lepo. Po leti na poli no v goricah delati, po zimi pa v topli hiši bodickati, drva, na forengašano že penez zaslüžiti.

Resen, par mescov po školi sta se Jožek no Dražek vküp spucala, si nove firtošnjače küpila no sta šla Jožek k sabolskemu, no Dražek k šoštarskemu mejstri v vük. sta hodila z njinimi mejstri po šterah šivat, eden obleča, drugi pa škorjov.

Kak lerpija je Jožeki no Dražeki včas i dobro, včas pa tüdi hüdo šlo. Sabolski mejster je bio precek dober; on ni nigdar dosta šinfo če že ravno včas malo za vüho potegno al pa skečko. Šoštarski mejster pa je bio skoro prevec hüdi, on je Draža dostakrat pufno, klavovüškov, al pa še s knefftroj po hrbti potegno. No ali naj bo, sta si Jožek na Dražek gučala, že včas i tak pride, kaj je mejster prenagel, včas i pa je

Upravnik „Štajerca“, g. Unner je podal blagajniško poročilo. To poročilo je dokaz, da napredujemo v vsakem oziru in da dela danes „Štajerc“ že z velikimi svotami. Zbor je vzel poročilo na znanje.

G. dr. pl. Plachki je govoril o drugi točki „Prihodnje deželnozborske volitve“. Rastolmačil je natanko razmere in priporočal udeležbo pri volitvah. Tudi njegovemu govoru je sledilo živahno odobravanje. Shod je sprejel nato ednoglasno sledeči sklep: „Strankarskemu vodstvu se naroči, da izvrši vsa potrebna predela za udeležbo naše stranke pri prihodnjih volitvah“.

O točki „Organizacijska, agitacijska in tiskovna vprašanja“ je govoril zopet g. urednik Linhart. Popisal je detajlno delo gledč zaupniške organizacije, nadalje delovanje tiskovnega društva „Štajerčeva“ in izdajo koledarjev ter knjižic. Nato je govornik kmetom razjasnil v slovenskem jeziku pomen našega gibanja. Opisal je tudi škandalozno postopanje hofrata Ploja. Kmetje so govoru burno odobraval in iz novega so se čuli ogorčeni klici: „Plojevci nas hočejo za norca imeti“.

Pri točki „Raznoterosti“ je govorilo več govornikov. Najzanimivejši je bil govor g. okrajnega načelnika Orniga. V nemškem in slovenskem jeziku je razjasnil nesramne laži Ploja in njegovih podprenikov. Obžaloval je živo, da more tak človek, ki je c. k. hofrat, doktor in bogve kaj vse, ki je še včeraj Ornigu roko stisnil in ki je obenem sošolec Orniga, na tako nesramni, perfidni način resnico pačiti. Z velikim ogorčenjem so poslušalci obsojali demagogično postopanje Ploja.

Na to se je predsednik v daljšem govoru, v katerem je zlasti važnost knjetskega stanu omenil, zahvalil za udeležbo in zaključil velevažni naš zbor.

Po strankarskem zboru se je pričel takoj drugi letni shod tiskovnega društva „Štajerca“. Podalo se je potrebna poročila. Na to se je ednoglasno sklenilo, da se vračuni za prvo leto za vsaki delež 6% obrestii. To je pač najboljši dokaz, da naše tiskovno društvo lepo napreduje. Upamo, da dobimo vedno več članov in da bomo na ta način zamogli vedno več za našo stvar storiti.

Tako sta končala ta dva inenitna zborovanja. Udeleženci so nesli seboj vtis, da je „Štajerčeva“ napredna stranka edina in najmočnejša zaščita ter najpoštenjša zagovornica ljudskih pravic.

Zdaj pa zopet na delo! Vsi, ki znajo in hočejo napredno misliti, naj delujejo z nami in — bodočnost bode boljša!

Politični pregled.

Štajerski deželni zbor je sklican za 15. septembra. Zasedanje bode le kratko.

Razveljavljenje okupacije? Listi poročajo, da hočejo Mladoturki, ki so zdaj na krmilu, zahtevati razveljavljenje avstro-ogrske okupacije v Bosni in Hercegovini. Te dve deželi bi postali na ta način zopet popolnoma turški. Kaj

tudi žmetno z mladimi regirati, no strah pa je tudi dobra reč, brez kerega še mačka ne boga.

Tak je te bilo. Vučila sta se oneja tri leta, no sta bila oba en den frei. Pej, kaj je te lušno bilo, ki sta oneja ksela bila. Te sta oneja ne več bila kečkana al pa klapovuškana, zaslužila sta tudi nekaj; no tabak kaditi sta tudi smela. Oneja sta zaj na vse hudo pozabila, sta previdla, kaj so mejstri prav meli, če so včasii hūdi bili, no sta oba potlej še dolgo pri njenih mejstrih po šterah šivat hodila.

Cejt je mino. Jožek no Dražek sta Joža no Draž gratala, že sta bila čez 20 let stara, mislila sta si da oneja mejstra gratata. Resen, Joža si je kúpilo tiblo no laket, fingrot, škarje no igle je že prle meo. Draž pa si več ceaga kúpiti mogo, kajti on nūca vse forme šile, klešče no dreve. To drugo za obleč ma kmet, domačo platno, cviren se tudi doma naprede, druk, cajn al pa štof s firoj se pa kúpi. Za škorje tudi tak, svijski leder no drete ma kmet doma,

neki poreče, k temu naša vlada? Saj smo vendar milijone in milijone v te deželi vrgli...

Krvava Rusija. Ruski časopis „Rječ“ je sestavil statistične podatke o smrtnih obsodbah in usmrtnitvah, kolikor jih je mogel dobiti. Ta list je objavil sledeči pregled za prvo polletje 1908:

Smrtnih obsodb je bilo

meseca januarja	116
„ februarja	122
„ marca	184
„ aprila	106
„ maja	217
„ junija	131
Skupaj	856

Usmrtili so pa, kolikor se more natančno dokazati

meseca januarja	43
„ februarja	56
„ marca	47
„ aprila	49
„ maja	81
„ junija	54
Skupaj	330 oseb.

A ta statistika je pomanjkljiva. Mislilo bi se po navidezno malem številu justifikacij, da je car pomilostil toliko oseb. Toda politični zločinci se na Ruskem le redkokdaj pomiloste. Ampak poročanje o izvršenih smrtnih obsodbah je tako pomanjkljivo, da se ne more sestaviti popolnega pregleda. Obsodbe same pridejo še navadno v javnost, četudi ne vselej, o izvršitvah se pa izve prav malo. Včasih se poroča, da je car potrdil toliko in toliko smrtnih obsodb, potem pa nastane molk. Navadno se usmrčujejo obsojenci v temni noči, kje zunaj mesta in živ krst ne izve, kaj se je zgodilo. Ministrski pomočnik Makarov je moral priznati, da vlada sama ne ve, koliko smrtnih obsodb se izvršuje vsak dan. Po posameznih mestih se dele sodbe za prvo poletje tako: V Varšavi je bilo obsojenih 150, v Kijevu 91, v Rigi 83, v Odesi 50, v Petersburgu 47, v Moskvi 39, v Jekatarinoslavu 36, v Revalu 34, v Harkovu 24, v Parni 23, v Vilni 21 oseb i. t. d. Usmrtilo pa se je: V Varšavi 46, v Lodu 36, v Kijevu 30, v Odesi 27, v Kazanu 18, v Jekatarinoslavu 18, v Rigi 17 oseb i. t. d. Stoljpin in njegovi tovariši bi radi dopovedali svetu, da je na Ruskem sedaj konstitucionalno življenje. Če bi bilo res, se ne bi toliko morilo. In s tako divjaško vlado se bratijo naši prvaški odrešeniki!

Kdo še ni naročil „Štajerčev“ kmetski koledar?!

Dopisi.

Iz občine Terbegovske pri Sv. Jurju ob Ščavnici. Tudi pri nas je letošna suša napravila veliko škode. Pomanjkanja ne trpijo samo ubogi ljudje in živina, temveč tudi revne ptice, kod vrabci itd. Te uboge sirotice so ob tem času drugih let čverčele po prosu ter stvarniku de-

podplate, čavle, klince no pop, al če se oglavi na biks nūcajo, tudi kmet kúpi.

Resen, zaj sta Joža sabolski, no Draž šostarski mejster. Šla sta vsaki svojim ceogom na štero šivat. Joža je šivo robače, bregūše, sūkje, hlače, pruslike, na še za ženske, rokavce, jajnke, unteršice, pa tudi surko, no včasii, še je kakšo frtošnjačo, fūrtroh, al pa svilnatu robec zarobio. Draž pa je šivo navadno za vsaki den škorje z biksanimi sarami, no tudi lepe punčube. On je tudi mogo rastrgano obūtalo zakrpati no potumplati.

Dostakrat se je trofilo, da sta se Joža no Draž pri enem kmeti na šteri zisla. Oneja sta bila vrla meštra, sta flisih šivala, no sta se dostakrat pogučavala, kak je jima prle v vūki no po drugih šterah šlo. Dobra prijatela sta oneja bila, vesela pri šivanji, no sta si dostakrat kakšo lepo popevko zapoevala al pa lepo vižo zašūčkala, no prav dobro je jima šlo.

lale slavo. Letos pa, ker prosa ni, so se ti revni ptički preselili v hosto zraven predstojnikov hišo ter pojejo to-le pesem:

Čudne se v občini reči godijo
Hišo predstojnika žandarji klopijo
Ukaz njemu kažejo taki,
Da predelj mora odpreti se vsaki.

Oče predstojnik debelo gledijo,
Zakaj nek gospodje mu mir kalijo?
Prijatelji preje zmiraj smo bili,
Zakaj ne bi ostali tudi še v sili?

Ugovor nobeden nič ne pomaga,
Obleka vojaška preveč je draga —
Lepa res so suknena krila rudeča
Ali ječa je huda in kaša zlo zgeča.

Kdor obleko vojaško hoče nositi,
Mora vojak aktiven biti;
Nositi blago vojaško sumljivo,
Predstojniku nikakor ni dopustljivo.

Ker je pred par dnevi dež zopet zemljo namočil in imamo upanja, da bodo vrabci, kateri tak lepe pesmi pojejo, za slučaj ko se bodo najedli dobrega prosa, še lepše peli, Vam gosp. urednik obljubim, da Vam bom tudi dalje to pesmico poročal. — Vi gospod vladar strigovske grabe pa ste opozorjeni, da predstojništvo kak najpreje mogoče taki osebi izroči, pri kateri ne bo potrebno hiše preiskovati. Drugač pričakujete punt cele občine. Na svidenje.

Čateske toplice (in njih nadzornik). Ljubi Štajerc! Če ti je le kaj mogoče in ako imaš le malo časa, podaj se v Čateske toplice z ostro krtačo in okrtaj dobro lepega nadzornika gosp. Zupana, učitelja na slov. šoli v Brežicah. Ta gospodek ti je tako prost, da bi si človek lahko mislil, da je kaki pečar ne pa učitelj. Opazil sem namreč, da so nekogi ljudje boljšega stanu ustmeno, drugi pismeno prosili 14 dni poprej, da jim preskrbi sobe na vznožju, ker ne morejo po stopnicah hoditi. Ali kaj je bilo? Vse se je na najbolje obljubilo, kakor je tudi „Narodni List“ raztrobil: dobra postrežba, po zahtevi stanovanje itd. Ali glej, čez 14 dni pridejo tja, jim odkaže s prostimi besedami stanovanje v prvem nadstropju; po ugovoru zoper to se je gospodek razrdil in rekel: ako jim ne ugaja, naj pa grejo v 20 minut oddaljen znameniti hotel Grič! V obljubljenem stanovanju so bile že namreč neke frajlice iz Zagreba ali od kje. Kaj porečeš, ljubi Štajerc, k temu; da bi oslabeli ljudje hodili v 20 minut oddaljeni „Grič“ k počitku, ako še čez par stopnic priti ne morejo? Ali še bolj je treba v delo vzeti njegovega zdravnika iz Samobora, kateri vsacega vpraša, koliko rogov da si bode dal nastaviti, brez da bi ga preiskal, ima li kaj krvi ali ne; tako se je pred par dnevi neki ženi zgodilo, katera ga vpraša: koliko hočeš pa imeti? Žena reče: mislim da bode deset zadostovalo. Nato on: Vam tudi lahko več; je videl da je precej debela. In res je noseka deset nastavi rogove, ali žalibože, še kaplje krvi ni prišlo, ker ima žena vodeniko. Ali ni to mesarsko delo? Sramota! Gosp. nadzornik pa se naj opraviči in opere svojih grehov, kajti snovi še imamo dovolj tudi od njegovega poučevanja v šoli in od njegovega cucka. Za sedaj dovolj, prihodnjič več.

Opazovalec.

Sv. Tomaž pri Ormužu. Dolgo trajajoča suša nam je nektare poljske pridelke letos popolnoma uničila. Sami ne bomo imeli živeža, otroci bodo gladovali, kaj pa bode uboga živina brez krme? Kje naj dobimo rešitev, denar, da si v tej hudi stiski pomagamo? Res huda prihodnost na spomlad nas čaka. — Opozarjamo našega gosp. dehanta Caťa, naj opusti letošnjo jesensko zbirco, naj pa tudi blagovoli na spomlad reveže, kateri so v resnici najbolj revni v naši fari podpirati, posebno uboge zastradane otroke. Ta častiti g. Caf za gotovo soditi razmere med bogatinom in siromakom. Ko je prišel kot kaplan k nam, je bil res reven, brez živine, brez voza in brez šparkasinih bukvic. Ker je bil ubogec, smo mu radi darovali, da si je nekaj opomogel. Oglejmo si tega gospoda z zlato verižico sedaj. Pelje se v vsaji kočiji z dvema črnila galuma, kak grof Bumbel. Denarjev ima da sam ne zna koliko, potem pa mu moraš plačati vse, kar stori za tebe. Sfehtari po fari kar si pridelal. Dosedaj še za male prasce ni fehtal, da bi si je stistoj